

Stručni članak

UDK 238.1

**Izdavački odbor
Katekizma Katoličke crkve**

ZBIRKA INFORMACIJA

**Libreria Editrice Vaticana,
Vatican, 25. lipnja 1992.**

UVOD

Ovaj Odbor što ga je sastavio Sveti Otac Ivan Pavao II sastao se prvi put 15. studenog 1986. kako bi pripremio *Katekizam sveopće Crkve*; 14. veljače 1992. završio je svoj posao; 25. lipnja 1992. Sveti Otac pristupio je formalnom činu prihvaćanja teksta što mu ga je podnio Odbor. Djelo ima naslov: "Katekizam Katoličke crkve".

Po svojim članovima uistinu reprezentativan Odbor; preko pet godina naporna rada; najšire i najstručnije konzultacije na razini sveopće Crkve - to su elementi zbog kojih se može očekivati da će novi Katekizam ući u povijest kao dokument dostojan velikoga ekumenskog Sabora, koji mu je idealno polazište, i kao djelo uvijek korisno pastirima i katehetama današnje generacije i generacije trećeg tisućljeća, kojima je i namijenjen.

Da bi se olakšalo usvajanje Katekizma Katoličke crkve osobama koje su zainteresirane, ali nisu navikle na takav tip dokumenta i njegovu književnu vrstu, Izdavački je odbor odlučio načiniti kratku sustavnu zbirku nekoliko sljedećih ilustrativnih bilježaka: 1) "Što je katekizam?"; 2) Plan "Katekizma Katoličke crkve"; 3) Obilježja "Katekizma Katoličke crkve"; 4) Sadržaj djela.

Govoreći o katekizmu, Albino Luciani - veliki kateheta, koji je također kratko sjedio na Stolici sv. Petra kao Ivan Pavao I - u

svojoj je knjizi *Nuove bricole di catecheta* (Vittorio Veneto 1961, str. 50), zapisao sljedeće:

"Blaženi Katekizam! 'Kralj je knjiga', govoraše Pio XI. A Pio XII: 'Ta je slična knjižica vrednija nego velika enciklopedija; ona sadrži istine u koje treba vjerovati, dužnosti koje valja ispunjavati, sredstva osobnog posvećenja. Ima li čega važnijeg na zemlji? To je knjiga mudrosti, umijeća dobra življenja, mira duše, sigurnosti u kušnji. Uči nas kako ugoditi Bogu.' (Pio XII, 8. lipnja 1952.)"

Ove se riječi mogu primijeniti i na Katekizam Katoličke crkve. Neka ova zbirka pridonese pripremi dobre i pogodne podloge kako bi dragocjeno sjeme što će biti posijano Katekizmom Katoličke crkve urodilo obilnim plodovima.

Grad Vatikan, 15. lipnja 1992.

† Giovanni Lojolo

KATEKIZAM U POVIJESTI CRKVE

Pred Katekizmom Katoličke crkve javlja ju se tu i tamo, među ostalima, pitanja: Što je značajno za "katekizam"? Otkada u Crkvi postoje "katekizmi"?

Podrijetlo riječi

Potječe od riječi "katekezi", koju su stari Grci upotrebljavali misleći na kazalište, a značila je "izazvati zvuk poput jeke".¹ Ova riječ, koja se ne pojavljuje u Starom zavjetu, niti u Evanđeljima, ubrzo je prihvaćena u prvoj Crkvi da bi označila prvotnu zadaću stvaranja sljedbenika (usp. Dap i Pavlove

1 Etimologija i upotreba riječi "kateheza": usp. *Dizionario dei Concetti Biblici del Nuovo Testamento*, EDB, Bologna 1986, str. 533 s.v. JUNG-MANN, J. A., *Catequética*, Barcelona 1964; RODRIGUEZ MEDINA, J. J., *Pedagogía de la Fe*, Madrid 1972.

poslanice). Morao se ustaliti navještaj spasenja,² činjenice (djela) i riječi trebale su potaknuti "jeku" u razumu i srcu slušatelja, kako bi promijenile čitav njihov život. "Knjiga" koja je s vremenom postala stalno pomagalo u toj zadaći nazvana je *Katekizmom*.

Što je katekizam?

U najširem značenju, tako se naziva tekst koji sadrži temeljne kršćanske istine, tako jasno oblikovane da bi bile lako razumljive i životno prihvatljive.

Odmah valja reći da ova didaktičko-vjerska vrsta može imati vrlo različite konkretne oblike, ovisno o onima kojima je namijenjena, od *Velikog katekizma* (Catechismo Maior) namijenjenog biskupima, župnicima ili katehetama, koji će se njime, među ostalim, služiti *da bi katehizirali*, do *Malog katekizma* (Catechismo Minor) namijenjenog djeci, mladeži ili odraslima, na različitim razinama ili u raznim okolnostima, koji će ovom knjigom biti *katehizirani*.

Knjiga s različitim naslovima i podnaslovima

Dobro je prisjetiti se da su tijekom stoljeća osim *katekizma* upotrebljavana različita imena, npr. "Kršćanska doktrina", "Osnove vjere", "Cartilla"; ili su, pak, tekstovi katekizma imali podnaslove, kao što su "Veliki", "Mali", "Parvus" itd. Svaki je od njih različito strukturiran ili usmjeren nekom djelomično različitom vidu, ali - zbog njihova sadržaja i krajnjeg cilja - svi ulaze u opću kategoriju *katekizama*.

Jesu li uvijek bili knjiga?

Gotovo uvijek, iako prije izuma tiska u manjem broju primjeraka. Da bi se nadoknadio nedostatak rukopisa, u starom i srednjem vijeku često su se upotrebljavale "ploče", na koje su se urezivale vjerske istine i molitve (oracije), a smještale su se na vidljiva mjesta u kućama ili crkvama, kako bi svi mogli usvojiti njihov sadržaj. Postojali su također "katekizmi s ilustracijama", koji nisu služili samo nepismenima, nego i kao korisna didaktička pomagala za sve.

Otkad postoje katekizmi?

Govoreći u najširem smislu, nalazimo ih već u najstarijim vremenima. Ovdje tek nabrajamo različite etape, u prikazu koji seže do njegova sadašnjeg oblika. U ovome kratkom pregledu nabrajamo samo neke poznate primjere, iako bi bilo važno istaknuti različite i mnogovrsne kombinacije - tijekom stoljeća - ovih sredstava kateheze.

Najstarije preteče

- U Starom zavjetu nalazimo riječ "didaché"³ - pouka - sa značenjem prenošenja Riječi Božje kao *životne pouke*. Tako u PNZ 4,10 čitamo: "Skupi narod pred mene, da čuju moju riječ, i nauče bojati me se čitavo vrijeme dok budu živjeli na zemlji i tako pouče svoje sinove". A u PNZ 11,19-20: "Poučite svoje sinove da ih razmatraju (...) napisat ćeš ih na vratima tvoga doma."

- U Novom zavjetu, Evanđelja su prvi veliki Katekizam koji se prenosio usmeno, a zatim je zapisan. Isus "pučava" i "uči" (Mt 9,35; Mk 1,21; Lk 21,37). Govor na gori (Mt 5,2) govori o "poučavanju učenika". Ovo poslanje preneseno je na Petra s vlašću "ključeva", što u hebrejskom načinu mišljenja označava i dužnost poučavanja. U Djelima i Pavlovim poslanicama već se pojavljuje riječ "katehizirati", kao pouka koja se odnosi na spasenjsko djelovanje Božje.

- U Siriji je, na koncu I. stoljeća, napisan "Didaché" ili "Apostolski nauk".⁴ Bio je to vodič za pouku onih koji se pripremahu na krštenje, ali i za ustrojstvo čitava života zajednice prema shemi o "dva puta", putu "života" i putu "smrti".

- Početkom V. stoljeća, na zahtjev jednog katekista, jedan izuzetan autor, sv. Augustin, piše 27 poglavlja za produbljanje vjere onih kršćana koji - iako dobro poučeni u profanome - bijahu "sirovi" u vjerskome.

2 Prvi navještaj ili "kerigma": usp. *Dizionario dei Concetti biblici...*, str. 529.

3 Etimologija i upotreba riječi "didaché": usp. *Dizionario dei Concetti biblici...*, str. 521.

4 Usp. Didaké, izd. de P. AUBERT, Paris 1957.

Stoga sv. Augustin djelu daje naslov "De catechizandis rudibus".⁵ Dio povijesti spasenja ima svoj vrhunac u Ljubavi koju nosi Isus Krist, koji svojim uskrsnućem daje radost katekistu i katekizandu. Kao sva djela sv. Augustina, i ovo je pobuđivalo zanimanje sve do danas.

- U IX. stoljeću pripisuje se Alcuinu, velikom promicatelju kulturne obnove u vrijeme Karla Velikoga, redakcija teksta "Disputatio puerorum per interrogationes et responsiones"⁶ (tumačenje za djecu s pitanjima i odgovorima). On obuhvaća svetu povijest i nauk o Sakramentima, Vjeronanje i Očenaš. Već nam naslov naznačuje njegovu metodu te se on smatra pretečom modernih katekizama. Mnogo je upotrebljavan do XII. stoljeća. Kateheza toga razdoblja držala se na narodnom jeziku.

Novije preteče

U XII. stoljeću čitamo u "Sentenzama" Pietra Lombardskog⁷ da se knjiga s temeljnim pitanjima za krštenje ili za naknadnu formaciju nazivala "katekizam". Međutim, riječ još uvijek neće ući u redovitu upotrebu.

Druga su djela, npr. "Lucidari" i "Settenari",⁸ prihvaćala različite sheme, ali uvijek sa svrhom katekiziranja. Ova su se posljednja jako raširila, a koristila su se originalnom metodom uspoređivanja i suprotstavljanja sedam dijelova: sedam molbi Očenaša, u odnosu na sedam Blaženstava i sedam darova Duha Svetoga. Ili sedam temeljnih kreposti nasuprot 7 glavnih grijeha.

- Polovicom XIII. stoljeća sv. Toma Akvinski - veoma poznat po svojim teološkim djelima - propovijedaše na jednostavan način i na narodnom jeziku; tako su se pojavile kratke brošure sa shemom koja će postati karakteristična za katekizme: ono što treba vjerovati (Vjeronanje); ono što treba znati (Oče naš); ono čega se treba držati (Zapovijedi); milost za čitav kršćanski život (Sakramenti).⁹

Prvi katekizmi

U XIV. stoljeću (1357) nadbiskup Yorka je objavio "Lay Folks Catechism",¹⁰ koji je sadržavao Vjeronanje, Sakramente, dvije

zapovijedi ljubavi, sedam glavnih grijeha i sedam temeljnih kreposti. *Prvi put se tada eksplicitno upotrijebilo ime Katekizam.* Bijaše on dvojezičan, latinsko-engleski, da bi ga narod mogao shvatiti. Već su i prije katekistička djela bila pisana narodnim jezicima za one koji se nisu služili latinskim.

Još će jednom biti Katekizam - Veliki, za kler - tekst prvog kanona sinode u Lavaur (Narbonne) iz 1368. godine.¹¹ Katehetski mu se čin čini jasnim zbog sadržaja i zbog obveze njegova usvajanja; služio je poučavanju naroda nedjeljom i blagdanima.

- U XV. stoljeću važan je dekret Koncila iz Tortosa iz 1492. godine,¹² koji propisuje sastavljanje "kratkoga i korisnog sažetka *Kršćanske nauke (doktrine)*..." nazvanog i "*kratkim pregledom*". Svi se ti nazivi pojavljuju kao sinonimi za katekizam.

Sredinom XVI. stoljeća, 1566. godine, objavljen je kao plod Tridentskog sabora **Katekizam**.¹³ Službeni mu je naziv "**Catechismus ex Decreto Concilii Tridentini ad Parochos**" (Katekizam za župnike prema Dekretu Tridentskog sabora), iako je poznatiji kao **Katekizam "Pija V"** ili "**Catechismo Romano**" (Rimski katekizam). Ovaj je Veliki katekizam bio sastavljen za župnike s ciljem da im pomogne poučavati narod u vjeri. Bijahu to teški trenuci, potrebni obnove iznutra i obrane vjere pred protestantskim raskolom. Doktrinalna i metodološka linija Rimskog katekizma bijaše toliko jasna da je on postao modelom svoga vremena i za stoljeća koja su slijedila.

5 Usp. sv. AUGUSTIN, *De catechizandis rudibus*, Roma 1984.

6 Usp. P. L., t. 101, cc. 1097-1144.

7 Usp. LOMBARDI, P., *Libri IV Sententiarum*, t. II, dist. VI, pogl. VII.

8 Usp. P. L., t. 172, cc. 1109-1176 i t. 175, cc. 405-414.

9 Usp. AKVINSKI, T., *Fede e opere...*, u: SONZINI, E. (izd.), Rim 1981; ISTI, *Opera Omnia*, t. XXVII.

10 *The Lay Folks Catechism or the English and Latin Versions of Archbishop Thoresby's Instruction for the People*, Uvod,... u: SIMMONS, T. F.-H.E. NOLLOTH (izd.), Early English Texts Society, Orig. Series n. 118, London 1901.

11 Usp. MANSI, t. XXVI, cc. 484-493.

12 Usp. MANSI, t. XXVIII, cc. 1147-1148.

13 Usp. *Catechismus Romanus seu Catechismus ex*

Jesu li se ostali katekizmi prilagođavali Rimskom katekizmu?

Prije svega treba razlikovati **jedinstvenost** i **uniformnost**. Uniformnost označava zatvorenu shemu, a *jedinstvenost* teži za tim da očuva bit, ostavljajući slobodu kreativnosti.

Tridentski je katekizam, s jedne strane, zahtijevao jedinstvenost, ali bez negiranja djelotvornosti ostalih katekizama, vrijednost kojih je već bila provjerena.

U vezi s tim možemo citirati primjer katekizama (Veliki, Mali i Srednji) što ih je sv. Petar Kanizije, počevši od 1555. godine objavljivao u Njemačkoj.¹⁴ Ti tekstovi bijahu konkretni i prožeti Svetim pismom i patristikom (tekstovima crkvenih otaca). Bez ulaznja u sporenje, išli su ukorak s onim što je trebalo reafirmirati, s kršćanske točke gledišta, u onom trenutku i u onom dijelu Europe. Toliko su bili rašireni da je izraz "poznavati Kanizija" postao sinonim za "poznavati katekizam". Bilo je više od 400 izdanja, a prevedeni su na 50 jezika, te su tako zadugo prevladane konkretne teškoće, koje su i potakle njihovo sastavljanje.

U isto vrijeme treba reći da je Rimski katekizam dao poticaj i za sastavljanje novih tekstova, koji - iako su kao izvorište i polazište uzimali onaj tridentski - ipak predstavljahu novost, jer su vodili računa o naslovnici i posebnim okolnostima. Očit primjer u vezi s tim nalazimo u Latinskoj Americi - "Catecismo del Tercer Concilio de Lima". Sastavljen na tri jezika (kasteljano-quechua-aymara), plod je vlastite kreativnosti najboljih kateheta: ustvari slijedi, kako je rečeno u Uvodu, korake općeg Tridentskog sabora "u biti i u poretku", ali se "u načinu i stilu" prilagođuje domorocima.¹⁵ Stoga je prihvatio - metodološki - tematiku blisku urođeničkim narodima, koliko u izlaganju "Doctrina Cristiana y Catecismo" (Kršćanske nauke i katekizam) toliko u "Cofesionario" (Vjeroispovijesti) i "Sermonario" (Propovijedi). Ti su tekstovi dijelom namijenjeni svećenicima, a drugim pak dijelom Indijancima, u opširnijoj ili kraćoj verziji. Različite knjige koje su sačinjavale ovaj Katekizam tiskane su u Peruu 1584-1585.

Luter, Kalvin i drugi koji su se služili iskustvom katekizama

Godine 1529, s materijalom svojih katehetskih propovijedi (sermoni), Martin Luter je napisao svoj Katekizam (Veliki), kao vodič propovjednicima njegove reforme (obnove). Zatim je sastavio i drugi za "djecu i priproste" koji je još nazvao "Enchiridion".¹⁶ Njegova mnogobrojna izdanja imala su jak utjecaj u širenju protestantizma. I drugi su reformatori, među kojima i Kalvin, upotrebljavali katekizam u pučavanju puka novom nauku. Djelotvornost ove "knjige" već je bila iskušana i stoga su se svi služili katekizmom kao nezaobilaznim pomagalom u vjerskoj formaciji na svim razinama.

Svako stoljeće, svaka zemlja, svaka biskupija nastavila je sastavljati katekizme

Kad bismo nabrajali katekizme koje možemo naći u svakoj pokrajini, od Tridentskog sabora do danas, popis bi bio vrlo dugačak. Podsjećamo samo na neke autore (koji ne isključuju druge): sv. Robert Bellarmin, Astete, Fleury, Casati, Migazzi, Deharbe, Dupanloup, "Sv. Pio X" itd.

Zahtjev sinode iz 1985. godine znak je kontinuiteta

Je li to novi katekizam? Mnogi vjeruju da će to biti "jedini katekizam". Međutim, naprotiv, bit će to za Katoličku crkvu temelj i *polazište* u pripremi lokalnih katekizama. *Čitava Crkva*, na osnovi konzultacija s njenim biskupima, sudjelovala je u njegovoj postupnoj izradi. To će potaknuti natjecanje u kreativnosti u evangelizaciji na početku trećeg tisućljeća. Nastavit će se najbolja katolička katehetska tradicija.

Decreto Concilii Tridentini ad Parochos Pii Quinti Pont. Max. Iussu Editus Edit preluit P. RODRIGUEZ..., LEV e E.U. Navarra 1989.

14 Usp. PETRUS CANISIUS, *Catechismo Minore*, Trento 1767.

15 Usp. TERCER CONCILIO LIMENSE 1582-1583, Uvod E. BARTRA, Lima 1982.

16 Usp. M. LUTER, *Scritti religiosi*, u: A. VINAY, Torino 196

KATEKIZAM KATOLIČKE CRKVE

Njegova priprema

(Sinteza)

Sadašnji Katekizam Katoličke crkve plod je uporna rada, kojega se najvažnije etape mogu ukratko prikazati na sljedeći način:

- *listopad 1985.*
preporuka Sinode biskupa:
“Mnogi su izrazili želju da se izradi katekizam ili sažetak cjelokupnoga katoličkog nauka u vezi bilo s vjerom bilo s moralom, kako bi on postao polazištem katekizma ili sažecima koji će biti pripremani u različitim pokrajinama. Predstavljanje nauka mora biti biblijsko i liturgijsko. Mora se raditi o zdravom nauku u skladu s aktualnim životom kršćana.” (*Relatio finalis*, II, B, 4)
- *10. srpnja 1986.*
Odluka Sv. Oca o formiranju Odbora sastavljenog od kardinala i biskupa za pripremu plana za katekizam opće Crkve ili sažetka katoličkog nauka (vjere i morala) koji bi mogao biti polazište za katekizme pripremljene ili one koji će se tek pripremati u različitim krajevima.
- *Studeni 1986.*
Prva sjednica Odbora, na kojoj se naznačuju temeljne odrednice teksta (narav, ciljevi, karakteristike, naslovnici, vrijeme itd.).
- *Godina 1987.*
 - Priprema dviju susljednih shema.
 - U prosincu izrada “prednacrt” (avant-projet), o kojemu je konzultirano 40 međunarodnih savjetnika.
- *Veljača 1989.*
Odbor je provjerio “projekt” katekizma, koji je pripremljen za slanje čitavom episkopatu radi primjedaba.
- *Studeni 1989.*
“Revidirani projekt” poslan čitavom episkopatu radi predviđenih konzultacija (do svibnja '90).
- *Lipanj-listopad 1990.*
Ispitivanje i vrednovanje prispjelih primjedaba biskupa.
Rezultati konzultacija episkopata:
 - suglasnost u mišljenju da se aktualnim i potrebnim, ako ne i hitnim, ocijeni objavljivanje jedinstvenoga katehetskog teksta za čitavu Katoličku crkvu, koji bi služio kao polazište pri sastavljanju nacionalnih i biskupijskih katekizama;
 - rasprave i razlike u mišljenjima oko sadržaja i stila sastavljanja teksta;
 - pozitivno vrednovanje “revidiranog projekta”, koji se smatrao valjanom osnovom na stupnju prihvaćanja velikog broja predloženih poboljšanja (preko 24.000), u svrhu definitivne redakcije teksta.
- *Studeni 1990 - rujna 1991.*
Priprema u skladu s podacima proizišlim iz konzultacija, novog projekta katekizma sveopće Crkve (najprije “textus emendatus”, a zatim i “predefinitivni” tekst: prva i druga valjana verzija).
- *Listopad 1991.*
Ispit i vrednovanje, od strane Odbora, “predefinitivnog (valjane verzije) teksta” (sedma redakcija od početka radova).
- *Studeni 1991 - veljača 1992.*
Priprema definitivnog projekta teksta.
- *14. veljače 1992.*
Jednoglasno prihvaćanje, sa strane Odbora, definitivnog projekta Katekizma Katoličke crkve, da bi se predao na prosudbu Sv. Ocu.
- *30. travnja 1992.*
Definitivna redakcija “Katekizma Katoličke crkve”.
- *25. lipnja 1992.*
Jednoglasno prihvaćanje, sa strane Odbora, definitivnog projekta Katekizma Katoličke crkve, da bi se predao na prosudbu Sv. Ocu.
- *30. travnja 1992.*
Definitivna redakcija “Katekizma Katoličke crkve”.

- 25. lipnja 1992.
Službeno prihvaćanje, sa strane Sv. Oca, "Katekizma Katoličke crkve" (Catechismus Ecclesiae Catholicae).

DATUMI RAZLIČITIH PROJEKATA (NACRTA)

1. Adumbratio Schematis (veljača 1987)
2. Avant Projet (Prednacrt) (prosinac 1987)
3. Projet (Nacrt) (veljača 1989)
4. Projet Révisé
(Redigirani nacrt) (studeni 1989)
5. Textus emendatus (ožujak 1991)
6. Texte prédefinitif
(Predefinitivni tekst) (svibanj 1991)
7. Texte définitif
(Ispravljena verzija) (28. kolovoza 1991)
8. Texte définitif
(Konačni tekst) (8. prosinca 1991)
9. Projet définitif
(izglasano od Odbora) (14. veljače 1992)
10. Catechismus Ecclesiae Catholicae
 - redigiran: 30. travnja 1992.
 - službeno prihvaćen od Sv. Oca: 25. lipnja 1992.

KATEKIZAM KATOLIČKE CRKVE

KARAKTERISTIKE

Uvod

Ova bilješka nužno je nekompletna i neformalna, zbog prostornog i vremenskog ograničenja.

Želi ponuditi samo poneku "naznaku" koja može pomoći naknadnom dubljem i razrađenijem razmišljanju.

Narav

Katekizam Katoličke crkve nudi se:

- kao sredstvo prenošenja bitnih i temeljnih sadržaja katoličke vjere i morala ("tam de fide quam de moribus"), na cjelovit i sustavan način ("non omnia sed totum");
- kao polazište nacionalnim i biskupijskim katekizmima, kojih je posredovanje nezaobilazno;
- kao pozitivno i jasno izlaganje katoličkog nauka;

- kao tekst koji vezuje lanac katehetske tradicije, posebno onaj njen dio koji se izriče u "Velikom katekizmu", tj. u katekizmu namijenjenom djelatnicima kateheze (pastirima), pred poslanjem katehiziranja (u odnosu na "Mali katekizam" koji je namijenjen naslovnici kateheze, odraslima, mladima, djeci);
- kao vrlo vrijedan tekst, što ga je predložila Sinoda biskupa, redakcijski pripravili biskupi, plod savjetovanja episkopata, što ga je potvrdio Sveti Otac, kao dio njegove redovite učiteljske službe.

Karakterističan je po temeljnosti, jezgrovitosti, umjerenosti, jasnoći.

Nudi ustrojstvo sredene i skladne građe, s osobitim obzirom na sociološko-kulturno-crkveni aktualni kontekst, ali jedino za dijelove koji su prihvaćeni kao općevrijedni, dok je nacionalnim katekizmima povjerena briga za pojedinosti.

U njemu se izbjegavaju pedagoške napomene i metodološko-didaktička pravila, koji su, budući da su različiti s obzirom na naslovnike i kulturni kontekst, prepušteni nacionalnim ili biskupijskim katekizmima.

Cilj mu je više svjedočenje nego argumentiranje: teži za tim da vlastitom jasnoćom navijesti Crkvi kršćanske istine, tražeći s jedne strane da se poštuju različiti stupnjevi sigurnosti Crkve u raznim predmetima, a s druge izbjegavajući teološka mišljenja.

Naslovnici

Naslovnici Katekizma Katoličke crkve iznad i prije svega su biskupi, kao učitelji vjere, zatim priređivači katekizama te uz njih sav narod Božji.

Postoji stoga slijedeće stupnjevanje:

- prije svega biskupi, kao prvi odgovorni za katehezu,
- zatim priređivači (sastavljači) katekizama,
- na kraju ostali članovi naroda Božjega.

Ustrojstvo

Nastavljaajući jednu od najraširenijih tradicija, sastavljen je od četiri dijela: onoga što

Katolička crkva vjeruje (I. dio), slavi (II. dio), živi (III. dio) i moli (IV. dio). Stoga su različiti dijelovi usredotočeni na: Vjerovanje (Credo), Sakramente, Zapovijedi, Očenaš.

Izvor

Tekst se uvelike služi Svetim pismom, tradicijom Zapadne i Istočne Crkve (posebno od Crkvenih otaca), Liturgijom, Učiteljstvom, Kanonskim pravom, životima i učenjem svetaca.

Dimenzije

Koncilaska

Iako se ne može nazvati "Katekizmom II. vatikanskog sabora", jer nije na njemu bio zatražen, ipak je Katekizam Katoličke crkve na različite načine u odnosu s II. vatikanskim saborom:

- prijedlog za takav Katekizam rođen je na Izvanrednoj sinodi 1985, sazvanoj 20 godina nakon završetka II. vatikanskog sabora da bi se proslavio događaj, provjerilo saborsko učenje i ponovno pozvalo na njegovu primjenu;
- sadržaj Katekizma bitno, iako ne isključivo, odražava spomenuti Sabor;
- Katekizam postavlja kao zadaću potpuno i vjerno izvršenje i aktualizaciju učenja II. vatikanskog sabora.

Misijska

Posebna je pažnja posvećena misijskoj dimenziji, koja - uz eksplicitna i specifična, baš njoj posvećena mjesta u katekizmu - prožima i nadahnjuje čitav tekst.

To je očito:

- u trajnoj prisutnosti različitih dijelova Katekizma, jezgre kršćanskog navještaja: Univerzalna spasenjska volja Božja koja se potpuno ostvaruje u Kristu umrlom i uskrsnom, koji je, izljevajući Duha Svetoga, i dalje prisutan i djeluje na svim mjestima i u svim vremenima putem svoje Crkve;
- u pozitivnom predstavljanju izvornosti i novosti kršćanskog navještaja;
- u otvaranju konstruktivnog dijaloga s nekršćanskim religijama, slijedeći mo-

del što ga nudi koncilski dokument "Nostra Aetate".

Prema tome, iako nacionalnim katekizimima prepušta detaljnu i specifičnu obradu nekršćanskih religija prisutnih na njihovu prostoru, Katekizam općenito predstavlja nekršćanske religije, neprestano sjedinjujući antropološku i teološku perspektivu te koristeći kategorije kakve su: "religiozan čovjek", "nemirno srce", "evanđeoska priprava", kao manifestaciju Boga u svijetu.

Neki posebni vidovi

Ljestvica vrednota

Iako nije u potpunosti adekvatan, takav izraz može se stalno koristiti da označi posebnu pažnju samom predmetu kršćanske objave, što ga Crkva cjelovito živi i poučava, prihvaćajući "blizinu" svake kršćanske istine osnovnoj biti vjere te dakle međuovisnost kršćanskih vrednota, koje se prizivlju i međusobno integriraju.

Pokušavajući ostati vjeran doktrinalnoj i katehetskoj tradiciji među objavljenim božanskim i drugim istinama, koje, iako nisu direktno objavljene od Boga, Crkva preporuča, Katekizam si nudi (preporuča) tako evidentirati tako sustavnost (harmoničnost, ordonexus) kršćanskih istina, njihovu vezu i njihov odnos prema središtu koji je Krist, suodnos među "lex orandi", "lex credendi", "lex vivendi".

Ova kvadratična struktura katekizma nudi na taj način sustavnu artikulaciju istina vjere.

En bref

Kao sintetičke propozicije, koje jednostavno i koncizno sumiraju uistinu važnu tematiku, predstavljaju se kao "memorija" (pamćenje) vjere Crkve, koja na različitim mjestima i u različitim vremenima pomaže izraziti, podsjetiti se i živjeti jedinstvenu vjeru.

Preuzimajući prvenstveno biblijske, liturgijske, otačke tekstove i one učiteljstva -Crkve, one jezgrovito i sintetički sažimaju ono važno što je već rečeno u prethodnim paragrafima.

Smještene na kraju svake "smisaone jedinice", daju prednost tekovinama jasnoga kršćanskog identiteta kao i zajedničkom načinu govora vjere; konkretno pomažu prijelaz s doktrine na katehezu; nude modele sažetog izlaganja "doktrinalnu jezgru" vjere za nacionalne i biskupijske katekizme, kojima je prepuštena zadaća posredovanja na lokalnoj razini, bilo na društveno-kulturnoj razini, bilo na planu različitih kategorija naslovnika.

Tražeci određenu lakoću pamćenja, iako je to prepušteno nacionalnim katekizmima, budući da se svaki jezik razlikuje po kadenama, ritmu, rimi, glazbenosti itd.

Upotreba Svetog pisma

Posebno treba istaknuti da namjena Katekizma nije da bude studij znanstvene egzegeze, niti da predstavlja egzegetske hipoteze.

Iako svjesni poteškoća, danas posebno velikih, ispravne upotrebe Svetog pisma, sastavljači su nastojali da se drže metodologije naznačene u *Dei Verbum*, a posebno "analogije Pisma", prema kojoj neki pisani tekst treba čitati i interpretirati pomoću Duha Svetoga, kojemu je Bog glavni autor, koji je izabrao i poslužio se "ljudima koji posjeduju moći i sposobnosti, dok djelujući On u njima i po njima (posredstvom njih), ne napisashe kao pravi autori sve i samo one stvari koje je On želio da budu zapisane" (DV 11).

S obzirom na katehetski kontekst, prednost je dana kratkim biblijskim citatima, izbjegavaju se naznake citata, a koriste, ukoliko se na njih odnose, sva četiri evanđelja, već prema potrebi i bez ikakve isključivosti ili zapreke.

Valja reći da je grupa egzegeta pažljivo pregledala (revidirala tekst, u pogledu biblijskih citata).

Konzultiranje katoličkog episkopata

Konzultiranjem svih katoličkih biskupa svijeta, kao i biskupskih konferencija te s pomoću njih glavnih katoličkih sveučilišnih instituta, razrađivao se od 1. studenog 1989. do svibnja 1990, s još jednom naknadnom

odgodom od pet mjeseci zbog onih koji su kasnili.

Ona se odnosila na ispit "projet-révisé", prevedenog na četiri velika živa jezika (engleski, francuski, španjolski i njemački) i tiskanog u oko 5.000 primjeraka te razaslanog u sve dijelove svijeta putem papinskih predstavništava.

a) Statistički podaci

Ukupan broj do 15. listopada 1990. pristiglih odgovora bio je 938. Odgovore su poslali:

17	Dikasteriji Svete Stolice
797	pojedini biskupi
23	grupe biskupa, izvan biskupskih konferencija, predstavnici 295 biskupa (odgovorila su ukupno 1092 biskupa)
28	biskupske konferencije
12	teološki instituti
62	drugi

b) Elementi vrednovanja

Svaki pristigli odgovor bio je najmanje dva puta ispitan glede sadržaja čitavog teksta kao i pojedinih dijelova. Prvi put sintetičkim čitanjem sa strane ekipe Tajništva; drugi put, više analitičkim i prosudbenim čitanjem sa strane Članova Odbora sastavljača na zasjedanju u srpnju 1990.

Skupina teologa, s različitih govornih područja i stručnjaka glavnih teoloških znanosti, izvršila je "expensio" preko 24.000 načina, razvrstanih u pojedinim paragrafima.

Tako je omogućen (uz pomoć kompjutora) vrlo kompleksan i objektivan pregled pristiglih odgovora, koji mogu biti ovako sintetizirani:

a) Općenito, odgovori su pokazali da su "projet-révisé" dobro prihvatili biskupi, koji su ga čitali u cijelosti ili u dijelovima s pažnjom i brižljivo vrednovali. U tom smislu Odbor je utvrdio veliku zadaću proučavanja, razmišljanja i molitve što su ih tekstu posvetili biskupi koji su odgovorili, izražavajući i na taj način, svoj "sollicitudo omnium ecclesiarum".

b) Svi oni koji su poslali svoj sud bili su složni u stavu da je jedinstven katehetski

tekst za čitavu Crkvu, koji bi služio kao uporište za sastavljanje nacionalnih i biskupijskih katekizama, apsolutno i hitno potreban.

Razlike i dileme su se javile u vezi s pitanjima “kako” ga nazvati i “kako” ga sastaviti, u odnosu na njegove sadržaje i stil sastavljanja. Ali o činjenici koja bi mogla, štoviše koja bi trebala biti, jedno takvo uporište za današnju katehezu na svjetskoj razini danas je dopušten, ako ne i tražen i željen - može se reći - od svih onih koji su poslali svoje odgovore.

c) “Projet-révisé” je u konzultacijama episkopata ocijenjen kao **valjana osnova** koja se može uvelike poboljšati uz pomoć prijedloga u pogledu sastavljanja konačnog teksta.

d) U vezi sa **strukturuom** pristiglih odgovora, može se reći sljedeće:

d1) Odgovori općenito predstavljaju velika **zemljopisna područja**: oko 40% odgovora potječe iz dviju Amerika, 31% iz Europe, 15% iz Azije, 11% iz Afrike, a 3% iz Australije i Oceanije.

d2) **Statistička propozicija** ostala je nepromijenjena u susljednim statističkim prikazima s brojem 200, 400, 600, 900 odgovora. Postotak onih koji prosuđuju “projet-révisé” jako pozitivnim, pozitivnim, zadovoljavajućim, više-manje negativnim ili jako negativnim ostao je konstantan s povećanjem broja odgovora. Na sljedećoj tablici prikazuju se statistički podaci od 15. listopada 1990, a u zagradi podaci s kraja svibnja 1990:

15. listopad (kraj svibnja)

18,6%	(26,8%)	procjenjuju da je “projet-révisé” jako dobar
54,7%	(51,1%)	smatraju ga “dobrim”
18,2%	(12,15)	prosuđuju ga zadovoljavajući uz stanovite rezerve

Negativnih odgovora bilo je samo oko 10%, u skladu s postotkom koji se dobio u glasovanju o dokumentima II. vatikanskog sabora.

d3) Obavljena konzultacija također je pokazala **predstavljanje sadržaja** dostojno pažnje.

Oko tisuću odgovora, s preko 24.000 načina, odnosili su se na sve pojedine dijelove, i može se komotno reći, svim argumentima tretiranim u “projet-révisé”.

Ograničenja Katekizma Katoličke crkve

1. “Strukturalna” ograničenja

1.1. Kao svaki katekizam, Katekizam Katoličke crkve je **jedno od sredstava kateheze**, koje je u svoje vrijeme aktualizacija proročkog služenja, koje ujedinjeno sa svećeničkim i kraljevskim služenjem čini poslanje Crkve.

a) Katekizam je **sredstvo, pomagalo kateheze**, koja je crkvena djelatnost puno raščlanjenija i kompleksnija. Ona ustvari uključuje različite, komplementarne elemente: katekistu, naslovnike, sadržaj, metode, sredstva, socijalno-kulturno-crkvene kontekste itd.

b) Katekizam je samo jedno od katehetskih **pomagala (sredstava)** (iako privilegirano, ali ni jedino niti isključivo). Druga sredstva ili pomagala kateheze su npr. audiovizualna pomagala, figurativne umjetnosti, informatika, spomenici, modeli itd.

c) Kateheza je, osim toga, na neki način **jedan od izričaja** (ne jedini niti isključivi) *proročkog služenja Crkve*, koje je najdublje povezano sa svećeničkim i kraljevskim služenjem Crkve. Proročko, svećeničko i kraljevsko služenje su tri međusobno koordinirane, komplementarne, međuovisne dimenzije, jedinstvena i nedjeljiva poslanja Crkve.

Ostali izričaji proročkog poslanja Crkve, osim kateheze, su: evangelizacija, homilija, teološka istraživanja, vjerska pouka, slavljenje Riječi itd.

2. “Sporedna” ograničenja

Radi se o ograničenjima koja se odnose na poseban tip katekizma kao što je “Katekizam Katoličke crkve”.

2.1. Katekizam upućen čitavoj Crkvi, koja postoji na različitim mjestima, te dakle

nužno ne može uvažiti sve osobite i specifične vidove mnogovrsnih lokalnih Crkava;

2.2. On ne može ni izraziti specifičnosti različitih kultura, niti različite antropološke tipologije, koje se manifestiraju u cijelom svijetu, niti osobitosti svake dobi osobe.

2.3. Prema tome nužno zahtijeva nezaoobilazno naknadno posredovanje nacionalnih i biskupijskih katekizama, kojima prepušta brigu oko različitih društveno-kulturno-crkvenih cjelina, te osobitih karakteristika različitih kategorija naslovnika, različitih i po dobi (djeca, adolescenti, mladi, odrasli, stari), i po "društvenoj pripadnosti" (obitelj, župa, škola, skupina itd.), i po zanimanju.

2.4. Pripadajući u kategoriju "Velikog katekizma" (catechismus maior), nužno posvećuje pažnju sadržajnom vidu kateheze. Izriče "koga" Crkva naviješta u svom vjerovanju, slavljenju, življenju, moljenju, prepuštajući nacionalnim katekizmima os-

tale, iako važne vidove uključene u katehezu (npr. "onaj koji naviješta": katekist; "kako" se naviješta: metoda; "onaj kome se naviješta" itd.).

2.5. Izbjegava stoga, namjerno, upuštanje u razgranato i neizmerno područje odgojnih (pedagoških) naznaka i metodoloških i didaktičkih primjena (sve je to prepušteno lokalnim katekizmima);

2.6. "Zajedničko" je djelo. Ova osobina, koja mu daje mnoge pozitivne karakteristike i garantira poznate i nedvojbene vrijednosti, možda je s vremenom negativno utjecala na jedinstvenost (homogenost) sastavljanja teksta, koji je, kako je poznato, djelo mnogih i raznih ruku, ogromnog doprinosa konzultacija općeg biskupstva i pažljive revizije što su je izvršile brojne kompetentne osobe u različitim teološkim znanostima (egzegeti, dogmatičari, liturgičari, moralisti, katekisti, pastoralisti itd.).

Sažetak: IZDAVAČKI ODBOR KATEKIZMA KATOLIČKE CRKVE, "ZBIRKA INFORMACIJA"

Da bi se zainteresiranima olakšalo usvajanje *Katekizma Katoličke crkve*, Izdavački odbor, autor ovog priloga, odlučio je skupiti u kratkom, sustavnom informativnom priopćenju neke ilustrativne bilješke. Sam je prilog sastavljen od četiri osnovna dijela: 1) Prvi općenito progovara o tome "Što je katekizam"; 2) Drugi predstavlja iter, tj. put nastanka ovog novog "Katekizma"; 3) Treći govori o njegovim karakteristikama; 4) Dok posljednji, četvrti dio, jednostavno predstavlja sadržaj djela prezentirajući njegovo opće kazalo.